

νώθησαν διὰ τοίχου, καὶ ἐκλείσθη ἡ μεταξὺ αὐτῶν θύρα, ἡ δ' ἀνάβασις ἐγένετο πάλιν ἀπὸ μεσημβρίας ἐπὶ τῆς νοτίας δὲ πτέρυγος ἀνηγέρθη οὐρανομήκης καὶ βάρβαρος πύργος, ὡς φρυκτώριον ἢ ὡς τηλεγράφος χρησιμεύων, καὶ ἡ ἐν τῇ ἄλλῃ πτέρυγι πινακοθήκη, διαιρεθεῖσα εἰς δύο δόμους καθ' ὕψος, καὶ εἰς δύο δωμάτια κατὰ πλάτος, μετεβλήθη εἰς γραφεῖον τῶν Λουκῶν.

Εἰς τοιαύτην φαίνεται ὅτι παρέλαβον κατάστασιν τὰ Προπύλαια οἱ Ὀθωμανοὶ, καὶ μετεσκεύασαν αὐτὰ εἰς ὀπλοθήκην καὶ πυριτιδοθήκην, ὥστε κατὰ παράδοξον σύγχυσιν ἰδεῶν, οἱ μετὰ τὴν ἄλωσιν ἡμιμαθεῖς τῶν Ἀθηναίων τὰ ἐκάλουν καὶ τὰ ἐνόμιζον Ὀπλοθήκην τοῦ Λουκούργου.

Ἡ ἡμέρα τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἀνέτελλε, καὶ ὁ τότε Ὀθωμανὸς διοικητὴς ἀπάνθρωπον, ὡς ἡ παράδοσις διηγείται, συνέλαβε σκοπὸν, νὰ ἐξολοθρεύσῃ πάντας τοὺς χριστιανούς, καταपुरοβολῶν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν Προπυλαίων, ἅμα συνήρχοντο νὰ λειτουργηθῶσιν εἰς τὴν μικρὰν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τὴν ἐν τῷ κοιλωματι κειμένην μεταξὺ τοῦ Μουσείου καὶ τῆς Πνυκός. Ἀνύποπτοι οἱ χριστιανοὶ συνέρρυσαν ἀπὸ πρωίας περὶ τὸ παρεκκλήσιον εἰς ὃ κατ' ἔθος ἀρχαῖον ἐτελεῖτο πανήγυρις. Ἦδη τὰ κανόνια εἶχον στηθῇ, καὶ ἡ στυγερά διαταγὴ ἐδίδετο, ὅταν θύελλα ἐπῆλθε σφοδρά, καὶ κεραυνὸς ἐνσκήψας εἰς τὴν πυρίτην τὴν τεταμιευμένην ἐν τοῖς Προπυλαίοις, κατέστρεψεν αὐτὰ, καὶ ἐσφενδόνισεν εἰς μακρὰς ἀποστάσεις τὰ πυροβόλα, τὰ ὄργανα τοῦ ἀνοσιουργήματος, καὶ τὰ πτώματα τῶν ἐργατῶν αὐτοῦ. Οὕτως ὁ Θεὸς διεφύλαξε τὸν πιστὸν αὐτοῦ λαόν, καὶ ἐτιμώρησε τοὺς συλλαβόντας τὴν κακοῦργον ἰδέαν τῆς ἐξολοθρεύσεώς του.

Ἀλλὰ τὰ Προπύλαια κατεστράφησαν καὶ ἐκτοτε οἱ Τούρκοι ὠκοδόμησαν ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐμπρὸς αὐτῶν προμαχώνας, οἵτινες οὕτω κατεκάλυψαν τὰ ἐρείπια τῶν, ὥστε πολλοὶ περιηγηταὶ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ὅσοι ἐλάβανον κατ' ἐξάίρεσιν τὴν ἀδειαν ν' ἀναβῶσιν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, παρήρχοντο ἐμπρὸς τῶν, μὴ δυνηθέντες τὰ τ' ἀναγνωρίσωσι. Τέλος δὲ ἐπὶ τῆς αὐτονομίας τῆς Ἑλλάδος, φιλοτίμῳ διαπάνῃ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ἀπεδόθησαν καὶ ταῦτα, ὡς καὶ τόσα ἄλλα μνημεῖα, εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν πεπαιδευμένων.

Κατ' ἐγκρίσιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἐκκλησιαστικῆς τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως.

Ἀθήναι, τύποις Δ. Ἀθ. Μαυρομάτη, 1853.

—ο—

Ἡ ἱερὰ ἱστορία εἶναι, ὡς εἶκός, κατὰ τὸν ὀργανισμόν τῶν ἡμετέρων σχολείων, εἰς τῶν πρωτίστων κλάδων τῆς ἐν αὐτοῖς διδασκαλίας, καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς δημοτικοῖς καὶ ἐλληνικοῖς σχολείοις καὶ ἐν τοῖς Γυμνασίοις τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ κράτους διδάσκεται κατ' ἐκτατὴν ἀναλογοῦσαν πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ διδασκῆριου, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχουσιν Ἑλλήνων κοινότητες, καὶ τῆς οἰκοδιδασκαλίας προσέτι ἀπαρτίζει σπουδαιότατον μέρος, διότι συντελεῖ καὶ εἰς φωτισμὸν καὶ ἐκπαίδευσιν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ εἰς θρησκευτικὸν τῆς νεολαίας καταρτισμὸν. Ἀλλ' ἡ ἱστορίαν ἀνευ γεωγραφίας σπουδάζων, ὁμοιάζει ἀόμματον περιηγητὴν· προσέτι δὲ εἶναι ἄτοπον καὶ ἀνοίκειον εἰς χριστιανόν, ν' ἀγνοῇ τὰς θέσεις ὅπου ἐτελέσθη τὸ δράμα τῆς σωτηρίας του, αἵτινες ἡγιασθῆσαν διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Θεανθρώπου, καὶ ἐν αἷς ἐνηργήθησαν τὰ μεγαλῆτερα τῶν θαυμάτων.

Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι ἀληθὴ ὑπηρεσίαν προσέφερεν εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν ὁ διὰ τῆς φιλοπονίας του διακρινόμενος ἐν τοῖς ἐλληνοδιδασκάλοις Κ. Δ. Πανταζῆς, ἐρανισάμενος ἐξ ἀρίστων πηγῶν τὸ προκείμενον ἐγχειρίδιον, ὃ ἐπλούτισε καὶ διὰ γεωγραφικοῦ πίνακος.

Ἐπὶ βιβλίων σχέσιν ἔχόντων μετὰ τῆς ἱερᾶς διδασκαλίας, στηριζομένων δὲ κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ ἐρευνῶν ἀλλοθρήσκων πεπαιδευμένων, πολλάκις δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἡ ὑποψία, μὴ διαφύγῃ τὸν μεταφράζοντα ἢ ἐρανιζόμενον σκορπιὸς τῆς ἀλλοδοξίας ὑπὸ λίθον καθεύδων. Ἀλλὰ τὸ χρησιμώτατον τοῦτο βιβλίον ἐπεθεώρησε μετὰ προσοχῆς ἡ ἱερὰ τοῦ βασιλείου Σύνοδος, καὶ ἐνέκρινεν αὐτό· ὥστε οὐδόλως διστάζομεν συνιστῶντες αὐτὸ πᾶσι, τοῖς τε διδάσκουσι καὶ τοῖς διδασκομένοις, ὡς βοηθῆμα ἀφεικτον εἰς τὴν μελέτην τῆς ἱερᾶς ἱστορίας, ἀναπτυσσόμενον ἢ συσσελλόμενον ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τοῦ σχολείου εἰς ὃ διδάσκουσι.

ΛΗΘΟΛΟΓΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗ.

(Συνέχεια. Τὸς φυλλάδ. ΠΘ').

—ο—

X.

Τοῦ Ἀνδρούτσου.

Τίνος μανούλα θλίβεται ; τίνος μανούλα κλαίει ;
Τ' Ἀνδρούτσου ἢ μάνα θλίβεται, τ' Ἀνδρούτσου ἢ μάνα κλαίει

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΙΕΡΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ,

ἡ χωρογραφία τῆς ἁγίας γῆς, καὶ ἄλλων ἐν τῇ παλαιᾷ καὶ νέᾳ διαθήκῃ μνημονευόμενων πόλεων κτλ., μετὰ πίνακος τῆς ἁγίας γῆς. Ὑπὸ Δ. Πανταζῆ, ἐλληνοδιδασκάλου.

Με τὰ βουνὰ ἐμάλλονε καὶ μὲ τοὺς κάμπους κλαίει·
 Ἐσὶς βουνὰ τῆς Ἑγρίπας καὶ σὺς βουνὰ τῆς Νίκωνας
 Καὶ σὺς βουνὰ τῆς Λιάκουρας ὅπου ἴστε λυπημένα,
 Καὶ σὺς κορίτσια τοῦ δαδίου ὅλα νὰ λαιρωθῆτε.
 Ἀνδρουτσὸς ἀποκλείστηκε στὸ μέγα Μοναστήρι,
 Δώδεκα ἡμέρας πολέμῳ δώδεκα ἡμερονύκτια.
 Φέρνουν τόπια ἀπ' τὴν Ἑγρίπο κανόνια ἀπ' τὴν Ἀθήνα,
 Νὰ βρῶν νὰ χαλάσουνε το μέγα Μοναστήρι.
 Καὶ Ἀνδρουτσὸς ἔτρωγ' ἔπινε καὶ στρίφτει τὸ μουστάκι.
 Μουστάκι μου καραμπογιὰ καὶ φρύδια μου γραμμένα.
 Καὶ τὸν Τσακούση του ἔκραξε, κρυφὰ τὸν κουδεντιάζει.
 Τσακούση μοῖρασ' τὸ ψωμί καὶ φτιάσε τὸ φαί μας
 Γιουρούσι θεὸ νὰ κάμωμε διὰ νὰ βροῦμε ὄζω,
 Καὶ βρίσκει φίδι ὀυνάτῃ καὶ χάλασε τὸ κάστρο.
 Καὶ ἐπάτησαν καὶ ἐχούταξαν, βάνουν μπροστὰ τοὺς Τούρκους.
 Πιάνουν Πασάδες ζωντανούς, Μπεϊδες σκοτωμένους.
 Καὶ Ἀνδρουτσὸς ἐχουχούτησε μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι
 Ἐδῶ εἶν' Ἀνδρουτσὸς ἔακουστός, Ἀνδρουτσὸς ἔακουσμένος
 Μένει μὲ ξέρετ' ὁ βασιλεὺς μὲ ξέρετ' ὁ κόσμος ὅλος
 Μὲ ξέρουν καὶ τὰ Τρίκερα ποῦ τὰ ἔχω ἐγὼ καίμένα.

XI.

Λεβέντης ἐρροβόλας ἀπὸ ψηλὴ ὀαχούλα·
 Εἶχε τὸ φέσι τοῦ σιραδά καὶ τὸν τσουμπὲ στριμμένο
 Καὶ ὁ χάρος τὸν ἀγνάντασε ἀπὸ ψηλὴ βαχούλα.
 Πῆγε καὶ τὸν καρτέρησε σ' ἓνα στενὸ σοκάκι.
 Καλὴ σου ἡμέρα, χάρε μου. Καλῶς τον τὸν λεβέντη.
 Λεβέντη ποῦθεν ἔρχεσαι; λεβέντη ποῦ πηγαίνεις;
 Ἀπὸ τὰ πράτα μου ἔρχομαι, στὸ σπῆτι μου πηγαίνω.
 Πάγω νὰ πάρω τὸ ψωμί καὶ ὀπίσω νὰ γυρίσω·
 Καὶ ἔχω τὰ πράτα μ' μοναχὰ καὶ τὸ τυρὶ στὸ ζύγι,
 Καὶ τὰ σκυλιά μου μοναχὰ νὰ πᾶω νὰ τὰ ταῖσω.
 Λεβέντη, μ' ἔστειλε ὁ Θεὸς νὰ πάρω τὴν ψυχὴ σου.
 Ἄρσε με, χάρε μ', ἄρσε με ἀπόμα τρεῖς μερούλας.
 Νὰ πᾶω νὰ πέσω σπῆτι μου νὰ πᾶω στοὺς ἐδικούς μου,
 Νὰ τοὺς ἀφῆρω τὴν ὑγεία, νὰ τοὺς φιλήσω χέρι.
 Δὲν ἔμπορῶ, λεβέντη μου, γιατί' μαι προσταμμένος·
 Ἐμένα μ' ἔστειλε ὁ Θεὸς νὰ πάρω τὴν ψυχὴ σου.
 Ἄρσε με χάρε μ' ἄρσε με, γιατί' μαι παρανέος.
 Κ' εἶμαι λεβέντης ἔακουστός, λεβέντης ἔακουσμένος,
 Κ' ἡ μάνα μου ἐγέρασε καὶ ἄλλο παιδί δὲν κάνει.
 Τί νὰ σοῦ εἰπῶ; λεβέντη μου; ῥετσάδες δὲν περνᾶνε
 Τί εἶναι προσταγή ἀπ' τὸ Θεὸ νὰ πάρω τὴν ψυχὴ σου.

XII.

Ὁ Σύρος ἀπὸ τὴ Σερὰ καὶ ὁ Νάκος ἀπ' τὴ Βέρροια
 Κονάκια ἔχουν στήν Τσαπουρνιά, κονάκια στὰ Κανάκια,
 Κονάκια ἔχουν στήν Καρασιὰ σ' ἐνοῦ παππᾶ τὸ σπῆτι.
 Παππᾶ ψωμί, παππᾶ κρασί, παππᾶ ταί τ' ἀλόγου
 Παππᾶ φέρε τὴν κόρη σου τῇ θύλῃ ὁ καπετάνος.
 Ἐγὼ ψωμί, ἐγὼ κρασί, ἐγὼ ταί τ' ἀλόγου
 Ἡ κόρη μου δὲν εἶναι ἔδω τὴν ἔστειλε στ' ἀμπέλι.
 Τὸν λόγον δὲν ἀπόσωσε τὸν λόγο δὲν ἀπόπε·
 Τὸ γιὰ καὶ ἡ κόρη π' ὀρχεται τὰ μῆλα φορτωμένη
 Φέρνει τὰ μῆλα στήν πυδιά, τὰ κύτρα στὸ μαζούλι.
 Σκύφτει τοῦ πέρνει τὴν πυδιά καὶ τοῦ φιλεῖ τὸ χέρι.
 Ἐλα κόρη μ' στὸ γόνα μου νὰ μοῦ κερῆς νὰ πίνω,
 Ὅσο νὰ σκάση ὁ Αὔγαρινός νὰ πᾶῃ ἡ πουλιά γεύμα.
 Ἐγὼ μαι κόρη τοῦ παπᾶ, ἐγὼ μ' παπαδοπούλα,
 Ποτέ μου δὲν ἐγέρασα κανέναν καπετάνιο.
 Εἶναι ντροπὴ σ' ἐμένα ντροπὴ καὶ στοὺς δικούς μου
 Ντροπὴ καὶ στὸν πατέρα μου ὅπου ν' εἶνα; ἀφέντης.
 Σὲ πέρνω μὲ τὸ χέρι μου σὲ πέρνω μὲ τὸ σπαθὶ μου.
 Ἐγὼ πασὰ δὲν σκιάζομαι Βεζύρι δὲν φοβοῦμαι,
 Πασὰ ἔχω τὸ τουφέκι μου, Βεζύρι τὸ σπαθὶ μου·
 Ἐγὼ μαι ὁ Σύρος ἔακουστός, ὁ Σύρος ἔακουσμένος
 Μίρε καὶ νύχτα πολέμῳ, ταῖς ἡμέραις ταῖς τρεῖς κατέρει,
 Ἐγὼ καπετανεὺς ἔακουστός καὶ ἀσκήρι διαλεμμένος,
 Τὸν Τζέγι τὸν περίφανο καὶ τὸν καπετάν Τάσο.

Ὅταν ἰδοῦν τὴν βούλα μου ἰδοῦνε τὴν γραφὴ μου
 Τὴν μέρα νύχτα κάνουνε νὰ ῥθεῖν νὰ ἀνταμωθοῦμε,
 Καὶ πῆγαν καὶ ἀποκλείσθηκαν στήν Νιάουσ' ἀπὸ πᾶνω
 Τρεῖς μέραις κάνουν πόλεμο, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχταις.

XIII.

Τίνος Μανούλα θλίβεται; Τίνος μανούλα κλαίει;
 Τοῦ Κίτσου ἡ μάνα θλίβεται, τοῦ Κίτσου ἡ μάνα κλαίει·
 Μὲ τὸ ποτάμι ἐμάλλονε καὶ τὸ λιθοβολάει.
 Ποτάμι μου λιγότευσε, ποτάμι κάμε πόρο,
 Γὰ νὰ περάσω ἀπόπερα νὰ πᾶω κατὰ τὸ Βάλτο
 Νὰ κᾶω ἰσὰ μὲς τοὺς Ἀρκουμανέους (1).
 Μοῦ πᾶνε πῶς λαβώθηκα καὶ στὸ γιατρὸ τὸν πᾶνε
 Γὰ νὰ ρωτήσω καὶ νὰ ἰδῶ νὰ μάθω γιὰ τὸν Κίτσο.
 Μοῦ πᾶνε πῶς τὸν λαβώσαν καὶ στὸ γιατρὸ τὸν πᾶνε.
 Γιατροί μου ποῦ γιατρεύετε κορμένους καὶ σφαγμένους
 Τὸν Κίτσο νὰ γιατρεύετε ἀπὸ ναι λαβωμένος
 Χίλια φλωριά τὰ γιατρικά καὶ τρεῖς χιλιάδες γρόσια.
 Ὁ Κίτσος δὲν γιατρεύεται γιατί' ναι λαβωμένος
 Γιατί τὴν ἔχει στήν καρδιά, τὴν ἔχει καὶ στὸ χέρι.
 Σκούζει ἡ μανούλα τὴν αὐγὴ κ' ἡ ἀδελφὴ τὸ βράδι,
 Καὶ εἰς τὸ γέμμα τοῦ ἡλιῦ σκαύζουν ὅλας ἀντάμα.
 Κίτσο μου γιὰ δὲν φαίνεται τοῦτο τὸ καλοκαίρι
 Νὰ πᾶς εἰς τὸ ξερόμερο νὰ πᾶς κατὰ τὸ Βάλτο,
 Νὰ κινδυνεύσης τὰ χωριά καὶ αὐτὸ τὸν Κύρ.
 Ἐνα πόλεμον ἔκαμε στήν Κολιανὴ στήν ὀάχη
 Τὸν ἀδελφὸ τοῦ σκότωσαν καὶ πέντε παλληκάρια
 Καὶ κάνει τὸν κατήφορο ἰσὰ Ἀγραφα πηγαίνει
 Πικρὸ καρτέρι τοῦ ἔκαμεν πικρὸ φαρμακισμένο.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

-o-

Η ΧΕΛΙΔΩΝ. (Σινικὲς ἀπόλογος.) Τὸ ξαρ μ' ἔφερε δύο χελιδόνας, αἰτίνες ἔκτισαν τὴν φωλεάν των ἄνω τῆς πύλης μου. Πῶς ἐπέτλωντο ἐνθεν κακεῖσε διὰ νὰ εὕρωσι λάσπην! Πόσους κτύπους ἔδωκαν μὲ τὰ μικρὰ ῥάμφη των διὰ νὰ στερεώσωσι τὴν φωλεάν των! Ἐφρόντισαν νὰ συγκολλήσωσι καλῶς τοὺς τοίχους τῆς μικρᾶς κατοικίας των, νὰ κλείσωσιν ἐπιμελῶς ὅλας τὰς ὀπὰς, καὶ νὰ τὴν περιβάλωσι μὲ λεπτὰ πτερὰ. Ἡ θύλεια ἀπέθεσεν εἰς αὐτὴν τέσσαρα ὠὰ, καὶ καθήσασα συνεσταλμένη ἐντὸς τῆς φωλεᾶς ἐπῳάζεν. Ἐγείνε δὲ μήτηρ, καὶ, πᾶσαν πρωτὴν καὶ πᾶσαν ἐσπέραν, ἔφεραν εἰς τοὺς νεοσσούς της τροφὴν· δὲν εἶχε πλέον οὔτε ἀνάπαυσιν, οὔτε ἡσυχίαν. Καὶ τὴν μὲν αὐγὴν, αἱ ἀδιάκοποι φωναὶ τῶν μικρῶν της τὴν ἐξυπνίζουσιν ἐνωρίς· τὸ δ' ἐσπέρας δὲν τὴν ἀφίνουσι νὰ ἡσυχάσῃ εἰμὴ πολλὰ ἐξώρας. Οἱ σκνηπες ἔχουσι τὰ πτερὰ ἐλαφρὰ, οἱ μύρμηκες ἀνακαλύπτωνται δυσκόλως, καὶ ὁμοῦ οἱ νεοσσοὶ ζητοῦσιν ἀκαταπαύστως! Αὐτὴ νηστεύει διὰ νὰ θρέψῃ τὰ μικρὰ της, τὰ ὅποια ἡλικιοῦνται καὶ γίνονται ἀπαιτητικώτερα. Ἡ ταλαίπωρος μήτηρ, ἐξασθενήσασα, ἐπιστρέφει μόλις πτερυγίζουσα, καὶ μόλις δύ-

(1) Εἶχαν μίαν τρύπα καὶ ἦτον κλέφταις.